

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
42

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-29-X

BRNO 2001

PŘEHLED VÝZKUMŮ 42 (2000)

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz>
- Odpovědný redaktor: Doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš,
Alice Del Maschio
- Na titulním listě:
1. Výřez jihovýchodní části historického jádra města Brna z plánu z roku 1754 (Archiv města Brna, Sbirka map a plánů K11).
Uložení Portos//D:/scanner/PV 2000/PV/Pvtif.tif
  2. Dvě středověká aquamanile ve tvaru beránka a koníčka, pocházející z odpadních jímek, odkrytých roku 2000 při výzkumu severozápadní části tzv. „Velkého Špalíčku“ v Brně (Dominikánská 3, 5, 7). Foto Karel Šabata, Museum města Brna.
- Tisk: BEKROS
- Náklad: 350 ks

© 2001 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Obr. 3. Chvalatice - Růžový vrch. Výběr nálezů JeK. Kresba A. Komendová.
Auswahl der Funde der Jevišoviceer Kultur.

HNĚVOTÍN (okr. Olomouc)

„Nový trávník“. KNP. Sídliště. Záchraný výzkum.

V říjnu 2000 na poli sousedícím s učilištěm v Lutíně prořezal optický kabel eneolitické sídliště kultury s nálevkovitými poháry. Kromě eneolitického sídliště bylo narušeno i několik novověkých

objektů. Celkem bylo zdokumentováno a o vzorkováno 8 objektů. Identifikace lokality v mapě ZM 1:10000, list 24-22-23, v souřadnicích Z s. č.: J s. č.: ([113,178], [115,174], [128,195]) mm.

Marek Kalábek, AC VM Olomouc

Resumé:

Hněvotín (Bez. Olomouc), „Nový trávník“.
TBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

CHVALATICE (okr. Znojmo)

Růžový vrch. JeK. Výšinné sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita je identifikována na mapě ZM 1:10 000, list 33-22-12, těmito koordináty - 87 mm od západní sekční čáry a 137 mm od jižní sekční čáry. Nachází se asi 1,5 km jihozápadním směrem od obce Chvalatice v lesní trati „Růžový vrch“. Osídlení bylo zjištěno na malé plošině u samého kořene ostrožny, která úzkým hřbetem vybíhá SSZ–JJV směrem z náhorní plošiny „Na skaliskách“ (420 m n. m.) a na jejímž konci se nachází výrazný ostroh „Babka“ (395 m n. m.). Téměř kolmé stěny ostrohu padají do údolí řeky Dyje (320 – 340 m n. m.; dnes oblast Vranovské přehrady).

Osídlená plošina o rozměrech 22 x 25 m, orientovaná SSZ – JJV směrem, je na SSZ straně – na místě přístupu z náhorní plošiny na ostrožnu – chráněna příkopem, jehož rozměry: šířka 10 – 15 m a hloubka 4 m jsou pouze přibližné z důvodu jeho částečného zasypání. Jiné doklady opevnění nebyly zjištěny. Tehdejší obyvatelé dokonale využili morfologie terénu, když na JJV straně přechází prostor do silně rozeklaných skal a klesá až k sedlu v nadmořské výšce 352 m, odkud byl přístup na sídliště značně ztížený.

Zaklesnutý meandr Babka vznikl hloubkovou erozí řeky Dyje, která si v oblasti zvlněné pároviny náležející Bítovské pahorkatině zahlubila své údolí od konce třetihor. Z geologického hlediska náleží širší území moldanubiku. Skalní podklad buduje krystalinikum představované metamorfovanými horninami. Jsou to především pevné migmatitové ruly, v severní části šije pak menší těleso granulitu a amfibolitu. Horniny krystalinika překrývá nesouvislý zvětralínový pokryv a zbytky vápnných spraší a sprašových pūd. Na svažitéch polohách jsou vyvinuty kamenité pūdvy tzv. rankery.

Povrchový průzkum lokality a drobnou sondáž provedli v letech 1994 – 2001 nezávisle na sobě Josef a Tereza Čepovi a Milan Vokáč.

Získaný archeologický materiál, který je možné zařadit do období jevišovické kultury a doby slovanské, byl soustředěn nejen na samotné plošině ve hlinité vrstvě mocné okolo 20-30 cm nasadající přímo na skalní podloží. Ojedinelé keramické fragmenty jevišovické kultury se nacházely také na malé terásce (4 x 8 m) připojené na J straně k hlavní plošině.

Protože na lokalitě byl proveden pouze povrchový průzkum, při kterém bylo zjištěno několika-

fázové osídlení, není možné blíže určit dobu vzniku zjištěné fortifikace (příkopu).

Přítomnost lidu jevišovické kultury je doložena početnou keramikou, zlomky mazanice a kamennou industrií (obr. 3).

Z tvarů keramických nádob jsou zde zastoupeny zlomky velkých amforovitých zásobnic, hrncovitých tvarů, džbánek, misek se zataženým okrajem i mís rozevřených forem. Ve výzdobě a úpravě povrchu nádob je výrazně zastoupeno slámování a drsnění výdutí mís a zásobnic, nachází se i obvodové plastické pásky s vrypy a přesekáváním, různě provedené výčnělky, pásková a tunelovitá ucha a zcela ojedinelé geometrická výzdoba provedená pomocí vpichů.

Keramická hmota byla použita také na výrobu kónického, kolečkovitého přeslenu, soudkovitého přeslenu a modelu sekeromlatu zdobeného vpichy, který se zachoval ve fragmentárním stavu. Množství mazanice s otisky kůlů a proutí ukazuje na dřevohlinitý charakter sídlištní zástavby.

Pozoruhodná je početná kolekce štípané industrie, zvláště druhová pestrost použitých surovin. Převažuje rohovec typu Olomučany použitý pouze na čepele a úštěpky. Doloženy jsou také rohovec typu Krumlovský les - varianta I a II (jádro, čepelky, úštěpy a výrobní odpad), silicity z glacienních sedimentů, různé druhy opálů z místních zdrojů (červený až fialový, žlutý, hnědý, mléčný a poloprůhledný bělošedý). Pouze jednotlivě byly identifikovány moravské jurské rohovce, křemitá zvětralina hadců – plazma, křišťál a čepelové škrabadlo snad z fialového radiolaritu.

Broušenou industrii zastupují 3 celé a několik zlomků sekerek zhotovených ze spilitových tuřů, resp. tuřů středoeeské provenience.

Na výrobu několika drtičů bylo použito valounů křemene, zmotěrky jsou z místních hornin a z pískovce. Z pískovce jsou i dva hranolové brousky.

Obdobná situace byla zjištěna také na Pallardiho hradisku u Vysočan, v Hatimově u Oslnovic, na Wilsonově skále u Hartvíkovic, Tureckém kopci u Hornic a dalších (Podborský et al. 1993, 194). Pro tato jevišovická výšinná sídliště jihozápadní Moravy je charakteristická malá rozloha osídlené plochy, přírodou dokonale chráněné místo a většinou jednorázové osídlení, kdy chybí výraznější pozůstatky jiných eneolitických kultur. Obdobnou situaci je možné sledovat i v prostředí Chamské kultury (jižní a západní Čechy), kde jsou též sídliště umístěna na extrémně skalnatých ostrožnách o velmi malé rozloze.

Tomáš Berkovec, Jaroslav Šmerda, JMM Znojmo
Josef Čep, Tereza Čepová, Znojmo
Milan Vokáč, FF MU Brno